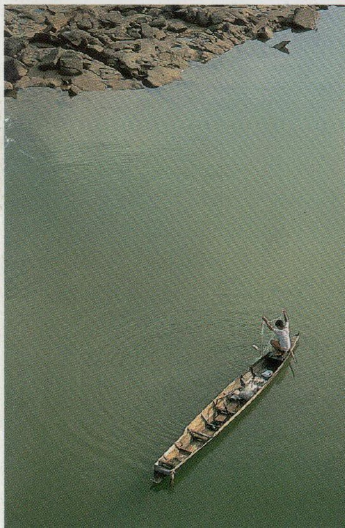
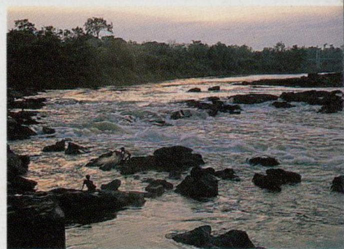
คู่มือท่องเที่ยว

อุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ
อุทยานแห่งชาติผาแต้ม

อุบลราชธานี

อภินันทนาการ
จากอนุสาร อ.ส.ท.

บทนำ

อุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ อุทยานแห่งชาติผาแต้ม และอำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี นอกจากมีแหล่งธรรมชาติให้ชื่นชม เช่นทัศนียภาพยามดวงอาทิตย์ขึ้นเหนือแผ่นดินไทยเป็นจุดแรกที่ผาชนะไดแล้ว ยังแวดล้อมไปด้วยวัฒนธรรมพื้นบ้านของชุมชนต่าง ๆ รอบ ๆ อุทยาน ฯ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งอารยธรรมยุคก่อนประวัติศาสตร์ของชุมชนโบราณที่มีหลักฐานบ่งบอกถึงสภาพสังคม ตลอดจนวิถีการดำเนินชีวิต ความผูกพันระหว่างผู้คนกับสายน้ำ ณ ดินแดนแห่งนี้ การดำรงชีวิตของผู้คนแต่ครั้งอดีตจนกระทั่งปัจจุบันเป็นไปอย่างเรียบง่ายเช่นเดียวกับชาวชนบทในภูมิภาคอื่น ๆ เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวอุบลฯ ที่สั่งสมสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านานนั้นปรากฏอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิต ทั้งในด้านความเชื่อ ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ การกินอยู่ การละเล่น และหัตถกรรมพื้นบ้าน งานฝีมือเหล่านี้ต้องอาศัยความละเอียดอ่อน ความอุตสาหวิริยะในการผลิต เช่น เครื่องจักสาน ภาชนะดินเผา ผ้าทอ เป็นต้น แม้ว่ากรรมวิธีและการผลิตที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันค่อนข้างจะล้าหลัง เพราะคงรูปแบบเดิมไว้ค่อนข้างมาก แต่ก็เป็นความล้าหลังที่ตั้งอยู่บนรากฐานของการพึ่งพาตนเอง อาศัยวัสดุจากพืช สัตว์ และแร่ธาตุที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาใช้ทำเครื่องนุ่งห่ม เครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันโดยเกื้อกูลต่อสิ่งแวดล้อม

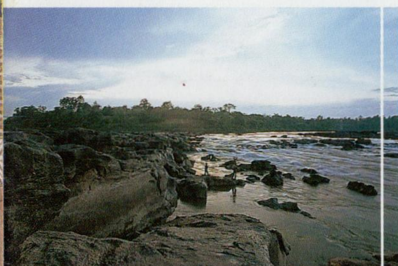
แม่น้ำโขง แม่น้ำชี และแม่น้ำมูล นับเป็นแม่น้ำสายหลักที่หล่อเลี้ยงผืนแผ่นดินและสรรพชีวิต มีความสมบูรณ์ไปด้วยแหล่งธรรมชาติและความหลากหลายดังกล่าวส่งผลให้ชุมชนเมืองแม่น้ำแห่งที่ราบสูงอีสานกลายเป็นศูนย์กลางการคมนาคม การค้า และการท่องเที่ยวของภาคอีสานตอนล่างในปัจจุบัน

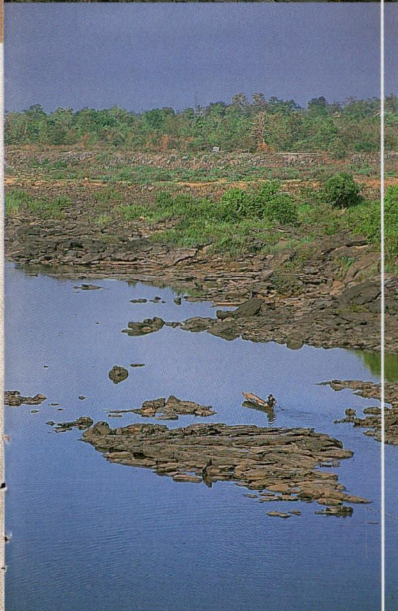
อนุสาร อ.ส.ท. ได้จัดทำคู่มือท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติแก่งตะนะและอุทยานแห่งชาติผาแต้มฉบับนี้ขึ้น เพื่อให้คนไทยได้ใช้เป็นคู่มือในการเตรียมตัวในการเดินทาง ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจในสถานที่ ธรรมชาติ วิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นที่คุ้มค่าที่สุดของการท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งของเมืองไทย และขอให้ทุกท่านได้มีส่วนช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ณ ที่แห่งนี้ให้ยั่งยืนตลอดไปด้วย

สารบัญ

อุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ

อุทยานแห่งชาติแก่งตะนะมีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ ๘๐ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๕๐,๐๐๐ ไร่ ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอโขงเจียม และอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี สามารถเดินทางเข้าถึงได้ ๒ ทาง คือ ทางด้านอำเภอโขงเจียมและอำเภอสิรินธร ประมาณ ๗๐-๘๕ กิโลเมตร จากตัวจังหวัด

สภาพพื้นที่บริเวณแก่งตะนะ

การสำรวจจัดตั้งเริ่มเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๒ โดยจัดตั้งให้เป็นวนอุทยานดงหินกอง แต่จากสภาพพื้นที่ที่เป็นชายแดนของประเทศ มีความอุดมสมบูรณ์ ประกอบกับสภาพธรรมชาติที่มีลักษณะเด่น คือ แก่งตะนะและน้ำตกตาดโตน จึงจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ และมีพระราชกฤษฎีกากำหนดพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงหินกองให้เป็นอุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๙๘ ลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๒๔ เป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ ๓๓ ของประเทศไทย

ภูมิศาสตร์

สภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นภูเขาสูง มีความลาดชันมากในบริเวณใกล้เทือกเขาบรรทัด และความลาดชันจะลดหลั่นลงมาทางด้านแม่น้ำโขงและแม่น้ำมูล ส่วนที่สูงที่สุดประมาณ ๕๐๐ เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง

เนื่องจากพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งตะนะมีแนวจดแม่น้ำโขงและแม่น้ำมูล จึงทำให้อากาศเย็นสบาย ในช่วงฤดูร้อนอากาศไม่ร้อนจัด ส่วนฤดูหนาวอากาศก็ไม่หนาวจัด และในฤดูฝนน้ำฝนจะไหลลงสู่แม่น้ำทั้ง ๒ สาย สภาพป่าทั่วไปเป็นป่าแพะ หรือป่าแดง มีไม้เต็ง รัง เหียง ฯลฯ ซึ่งมีลักษณะแคระแกร็นไม่ใหญ่โตเท่าไรนัก นอกจากนี้ยังมีป่าดิบแล้งตามริมห้วยใหญ่และบนดอนตะนะ มีทุ่งหญ้าขึ้นเป็นหย่อม ๆ ไม้ที่พบได้ในพื้นที่ ได้แก่ ประดู่ แดง หว้า สัก ยาง และไม้พื้นล่าง เช่น ไม้ไผ่เฮียะ สาบเสือ และไม้เถาต่าง ๆ สัตว์ป่าที่พบส่วนใหญ่เป็นสัตว์ขนาดกลางและขนาดเล็ก อาศัยอยู่ทางตะวันออกของอุทยานฯ บริเวณเทือกเขาบรรทัด เช่น เก้ง สุนัขจิ้งจอก หมูป่า ตะกวด เหี้ย เต่าบก งู และยังมีปลาชนิดต่าง ๆ เช่น ปลาเทโพ ปลาแข้ ฯลฯ

แก่งตะนะ

ลำน้ำมูลเมื่อไหลอ้อมดอนตะนะทั้ง ๒ ด้านแล้วจะไหลลงมาทางแก่งตะนะ กลางแก่งตะนะนี้มีโขดหินทรายขนาดมหึมาเป็นเกาะกลางลำน้ำมูลที่เกิดจากลำน้ำมูลทั้ง ๒ สายที่เชี่ยวกรากกัดเซาะลงในแนวหินสูงประมาณ ๑ เมตร บ้างก็ไหลซอกซอนไปตามร่องหินและลานหินริมฝั่งแม่น้ำมูล

"แก่งตะนะ" เดิมชื่อ "แก่งมรณะ" เนื่องจากในอดีตเรือมักจะล่ม ณ จุดนี้บ่อยครั้ง "ตะนะ" เป็นภาษาเขมร หมายถึงดักจับสัตว์ หรือห้าง คำว่า "ตะนะ" จากการเล่าขานตามความเชื่อของชาวบ้านและคนทั่วไปน่าจะมาจากคำว่า "มรณะ" เนื่องจากบริเวณแห่งนี้มีกระแสน้ำเชี่ยวมากและมีโขดหินน้อยใหญ่ที่แหลมคมอยู่ทั่วไป ตลอดจนมีถ้ำใต้น้ำอยู่หลายแห่ง ชาวบ้านที่สัญจรทางน้ำและออกจับปลามักจะประสบอุบัติเหตุเสียชีวิตเป็นประจำ ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า "แก่งมรณะ" ถ้าสังเกตเกาะกลางแก่งตะนะจะเห็นสิ่งก่อสร้างรูปสี่เหลี่ยม ซึ่งสร้างขึ้นในช่วงฝรั่งเศสล่าอาณานิคม เพื่อใช้เป็นเครื่องชี้ร่องน้ำในการเดินเรือ บริเวณแก่งตะนะจะมีสายน้ำที่เชี่ยวและลึก ใต้ท้องน้ำเป็นหลุมหิน โขดหิน ซอกหิน ทั้งยังมีถ้ำใต้น้ำหลายแห่ง จึงทำให้ปลาบริเวณนี้ชุกชุม ช่วงปลายฤดูฝนถึงต้นฤดูฝนกระแสน้ำจะเชี่ยวกราก ส่วนในช่วงฤดูฝนน้ำโขงจะหนุนเข้ามายังแม่น้ำมูล ทำให้แม่น้ำมูลท่วมโขดหินบริเวณแก่งตะนะ ฤดูกาลท่องเที่ยวได้แก่ช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคม

แก่งตะนะ
น้ำตกตาดโตน

ดอนตะนะ

เป็นดอน หรือเกาะที่เกิดขวางแม่น้ำมูล มีความกว้างประมาณ ๔๕๐ เมตร ยาวประมาณ ๗๐๐ เมตร มีสะพานแขวนทอดข้ามทั้ง ๒ ด้านของเกาะ ทางตอนเหนือของดอนตะนะมีหาดทรายเหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ ศึกษาพรรณไม้ และท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บนดอนตะนะยังมีป่าอยู่ทั่วไปเป็นสภาพป่าดงดิบแล้ง มีต้นไม้ใหญ่ขึ้นอยู่หนาแน่นให้ความร่มรื่นเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อยู่ใต้เขื่อนปากมูล บริเวณนี้ชาวบ้านอาศัยช่วงการปิดน้ำของเขื่อนซึ่งทำให้ปริมาณน้ำลดลง ทำการประมงรอบ ๆ เกาะในช่วงเช้าและช่วงเย็นของทุกวัน

น้ำตกตาดโตน

เป็นน้ำตกที่เกิดจากลำห้วยตาดโตนตกจากชั้นหินแนวโค้งลงสู่ที่ลุ่มเกิดเป็นแอ่งน้ำ ด้านบนเป็นพลาญหินกว้าง มีน้ำไหลผ่าน เหมาะแก่การลงเล่นน้ำและนั่งพักผ่อน เพราะบริเวณโดยรอบเป็นป่าไม้ร่มรื่นและมีพืชพรรณไม้หลายชนิดให้ศึกษา โดยเฉพาะช่วงปลายฤดูฝน

ธารน้ำและบึงห้วยหมาก

ธารน้ำที่เกิดจากกระแสน้ำลำห้วยหมาก ไหลซอกซอนผ่านพลาญหินที่เหลื่อมล้ำเป็นแนวทอดต่ำลดหลั่นลงไปก่อนไหลลงสู่แม่น้ำโขง

ช่วงที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยว คือ ระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนธันวาคม เนื่องจากในช่วงเดือนอื่น ๆ บริเวณนี้จะมีน้ำไหลน้อยมาก

ถ้ำพระ หรือถ้ำภูหมาใน หรือถ้ำปราสาท

ห่างจากศูนย์บริการนักท่องเที่ยวประมาณ ๕๐๐ เมตร ทางเดินลาดชัน เป็นชะง่อนผายื่นออกจากฝั่งแม่น้ำมูล ถ้ำกว้าง ๔ เมตร ลึก ๑๕ เมตร ภายในถ้ำพบศิลาจารึกและแท่นศิวลึงค์ (ฐานโยนี) อายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒-๑๓ สมัยพระเจ้าศรีมเหนทรวรมัน (เจ้าชายจิตรเสน) เป็นเนินดินก่อหินทรายล้อมรอบ ตรงกลางปักแท่งหินทรายสีเทาแกมชมพู เป็นแท่งสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้าง ๐.๓๘ เมตร สูง ๑.๔๗ เมตร ส่วนยอดลักษณะคล้ายเสมามีจารึกด้านเดียว จำนวน ๖ บรรทัด ในรูปอักษรปัลลวะภาษาสันสกฤต กล่าวถึงเจ้าชายจิตรเสน กษัตริย์เจนละผู้มีชัยชนะเหนือดินแดนปากน้ำมูล เล่าขานว่าในถ้ำมีพระพุทธรูปทอง เงิน และไม้ อายุราว ๒๐๐-๓๐๐ ปี แต่ในปัจจุบันได้หายไปแล้ว ศิลาจารึกตัวจริงได้นำไปเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุบลราชธานี ปัจจุบันกรมศิลปากรได้ปรับปรุงสถานที่และจำลองแท่งศิลาจารึกประดิษฐานไว้แทน และบริเวณนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ ชมทิวทัศน์เหนือเขื่อนปากมูลอีกด้วย

น้ำตกรากไทร

ใช้เส้นทางเดียวกับทางไปถ้ำพระ แต่ต้องเดินเลยไปอีกประมาณ ๓๐ เมตร มีเส้นทางเดินเลียบผาระยะทางประมาณ ๑ กิโลเมตร น้ำตกรากไทรเป็นน้ำตกที่ไหลตามรากไทรที่ย้อยลงมาตามหน้าผาริมฝั่งแม่น้ำมูล มองคล้ายม่านมู่ลี่ ไหลลงสู่พื้นหินกระจายเป็นละออง เหมาะสำหรับการเดินป่าชมธรรมชาติในช่วงเวลาสั้น ๆ พืชพรรณที่พบ ได้แก่ ไลเคน มอส และเฟิร์น

- จุดชมวิวแก่งตะนะ
- ถ้ำพระหรือถ้ำภูผาใน
- น้ำตกรากไทร

ลานผาผึ้ง

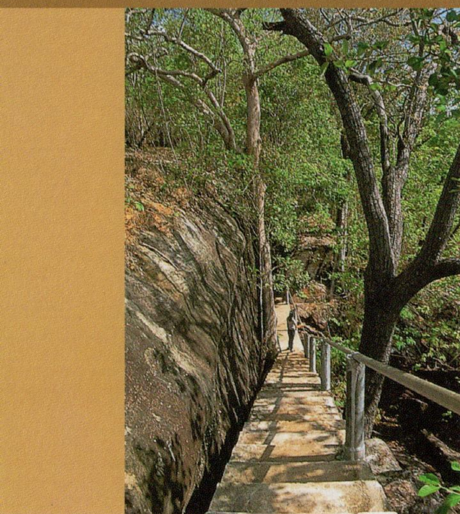
อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานฯ ประมาณ ๑.๕ กิโลเมตร มีทางรถยนต์เข้าถึง เป็นลานหินปูนและเป็นพลาญหินทราย หน้าผาชัน ยาว ๕๐ เมตร ในช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนมกราคมมีไม้ล้มลุกนานาพันธุ์ออกดอกสีสันต่าง ๆ ละลานตาสวยงาม โดยหน้าผาจะอยู่ทางด้านทิศตะวันออก เหมาะแก่การชมวิวช่วงพระอาทิตย์ขึ้น และสามารถมองเห็นสภาพป่าและภูมิประเทศของประเทศลาว

สะพานแขวน

มี ๒ แห่ง คือ สะพานส่วนที่เชื่อมฝั่งแม่น้ำมูล-ดอนตะนะ และดอนตะนะ-บ้านหัวเห่ว โครงสร้างเป็นเหล็กยึดโยงด้วยลวดสลิงขนาดใหญ่ พื้นปูด้วยไม้กระดาน กว้าง ๒ เมตร ยาว ๒๙๕ เมตร เป็นจุดชมวิวสองฟากฝั่งของแม่น้ำมูลเหนือแก่งตะนะ และใช้เดินข้ามไปชมธรรมชาติบนดอนตะนะได้

วัดถ้ำคูหาสวรรค์

ตั้งอยู่บนทางหลวงหมายเลข ๒๒๒๒ ก่อนถึงอำเภอโขงเจียมประมาณ ๖ กิโลเมตร ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๑ โดย "หลวงปู่คำคนิง จุลมณี" ซึ่งใช้เป็นที่ปฏิบัติธรรมจำพรรษา ปัจจุบันท่านได้มรณภาพแล้ว แต่ร่างกายไม่เน่าเปื่อย บรรดาลูกศิษย์ได้เก็บร่างของท่านไว้ในโลงแก้วเพื่อบูชา บริเวณวัดมีจุดชมวิวสามารถมองเห็นทัศนียภาพของลำน้ำโขงและฝั่งลาวได้อย่างชัดเจน

ภูใหญ่

ออกจากที่ทำการอุทยานฯ แล้วเลี้ยวขวาตามทางหลวงหมายเลข ๒๑๗ ประมาณ ๕ กิโลเมตร ถึงทางแยกเข้าบ้านคำมันปลา ตำบลคำเขื่อนแก้ว แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าทางลูกรังไปจนสุดทาง จากนั้นลงเดินตัดทุ่งนาขึ้นภูใหญ่ ระยะทางไป-กลับประมาณ ๔ กิโลเมตร ใช้เวลา ๑ ชั่วโมง ระหว่างทางเดินขึ้นภูใหญ่จะพบพรรณไม้ประเภทกระเจียวและนกหลายชนิด เส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติภูใหญ่ยังคงความงดงามสมบูรณ์ทางธรรมชาติอยู่มาก เหมาะกับผู้ที่ชอบเดินทางในระยะสั้น ๆ เส้นทางเดินขึ้นภูใหญ่สะดวกสบาย ไม่ชันนัก หากต้องการเดินป่าศึกษาธรรมชาติที่ภูใหญ่สามารถติดต่อ

เจ้าหน้าที่นำทางได้ที่ที่ทำการอุทยานฯ โทรศัพท์ (๐๔๕) ๒๔-๙๘๐๒, ๔๔-๒๐๐๒ หรือที่กรมป่าไม้ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ โทรศัพท์ (๐๒) ๕๗๙-๗๒๒๓, ๕๗๙-๒๗๓๔

บันไดปลาโจนที่เขื่อนปากมูล

ที่เขื่อนปากมูลบริเวณสันเขื่อนเป็นถนนที่เชื่อมระหว่างทางหลวงหมายเลข ๒๑๗ กับ ๒๒๒๒ เป็นที่ตั้งของบันไดปลาโจนแห่งแรกของประเทศไทย สร้างขึ้นเพื่ออนุรักษ์พันธุ์ปลา ช่วงเวลาที่ปลาโจนบันไดคือประมาณปลายเดือนมิถุนายนถึงเดือนกรกฎาคม

ความรู้เรื่องบันไดปลาโจน

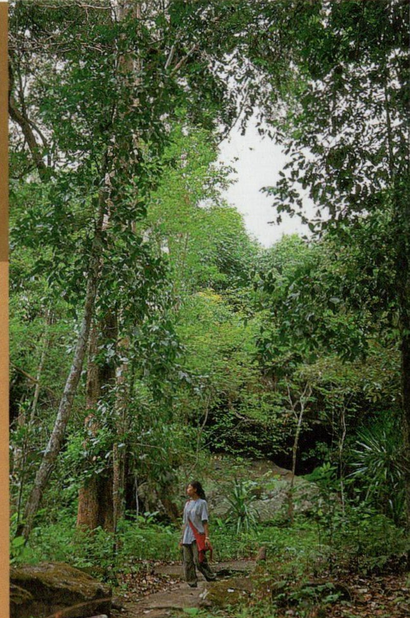
อันที่จริงสัตว์น้ำในเมืองไทย เช่น กุ้ง ปู ปลา ก็มีการเดินทางย้ายถิ่น (MIGRATION) เช่นเดียวกับสัตว์น้ำในภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก สัตว์น้ำเดินทางย้ายถิ่นด้วยจุดประสงค์สำคัญ ๒ ประการ

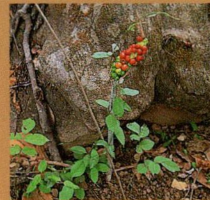
๑. เพื่อเสาะหาแหล่งผสมพันธุ์วางไข่ที่เหมาะสม (SPAWNING MIGRATION) ด้วยหวังว่าไข่และลูกของตนจะปลอดภัยและรอดตายมากขึ้น

๒. เพื่อแสวงหาแหล่งอาหารอันอุดมสมบูรณ์ (FEEDING MIGRATION) เพื่อการเจริญเติบโตที่รวดเร็วขึ้นและสามารถดำรงเผ่าพันธุ์ไว้ได้นานเท่านาน

โตรกผา น้ำตกที่สูงชันที่เกิดขึ้นเองในแม่น้ำตามธรรมชาติ หรือเขื่อน ฝาย ที่มนุษย์สร้างขึ้นก็ดี ล้วนเป็นอุปสรรคต่อการเดินทางย้ายถิ่นของสัตว์น้ำเพื่อไปให้ถึงแหล่งผสมพันธุ์วางไข่ที่เหมาะสมและแหล่งอาหารอันอุดมสมบูรณ์ เป็นผลให้ความชุกชุมของสัตว์น้ำลดลง หรือบางชนิดอาจสูญพันธุ์ไป

บันไดปลาโจนเป็นอุปกรณ์อย่างหนึ่งที่มนุษย์เราคิดค้นขึ้นมาเพื่อช่วยให้กุ้งและปลาสามารถว่ายทวนกระแสน้ำขึ้นสู่โตรกผา น้ำตกที่สูงชัน และเขื่อนที่สร้างขึ้นในแม่น้ำลำคลองไปสู่แหล่งผสมพันธุ์และวางไข่ เพื่อเป็นการช่วยให้ปลาสามารถขยายพันธุ์ได้สะดวกและปลอดภัยขึ้น โดยจะส่งผลให้มนุษย์มีปลาบริโภคอย่างอุดมสมบูรณ์ไม่ขาดแคลนตลอดปี

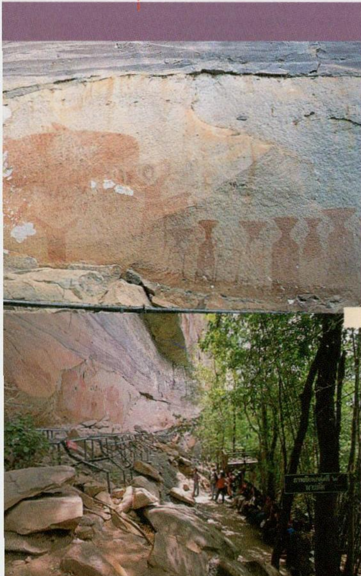

ในเส้นทางเดินขึ้นภูใหญ่ เราจะพบเห็นพรรณไม้หลายชนิดขึ้นอยู่ทั่วไป

อุทยานแห่งชาติผาแต้ม

ในอดีตชาวบ้านที่ทำกินในบริเวณใกล้เคียงพื้นที่ป่าภูผาโหล่น น้อยคนนักที่เดินทางเข้าไปในป่า เนื่องจากมีความเชื่อว่า ผาแต้มเป็นเขตต้องห้าม ภูผาเหล่านี้มีความศักดิ์สิทธิ์ เป็นภูผาแห่งความตาย ใครล่วงล้ำเข้าไปมักมีอันเป็นไป อาจเจ็บไข้ หรือเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ พื้นที่ป่าภูผาโหล่นบริเวณผาแต้มได้ถูกเปิดเผยจนเป็นที่รู้จักกันทั่วไป เมื่อคณะอาจารย์และนักศึกษาจากภาควิชามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้มาทำการสำรวจและค้นพบภาพเขียนสีโบราณสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่ผาแต้ม ท้องที่บ้านกุ่ม ตำบลห้วยไผ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ประกอบกับสภาพป่าในบริเวณใกล้เคียงยังอุดมสมบูรณ์อยู่ จึงได้ทำหนังสือ ลงวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๒๔ เสนอต่อกองอุทยานแห่งชาติกรมป่าไม้ ขอให้จัดตั้งป่าภูผาโหล่นในบริเวณผาแต้มเป็นอุทยานแห่งชาติ ซึ่งกองอุทยานฯ ได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ไปทำการสำรวจ และมีความเห็นเช่นเดียวกับสถาบันที่เสนอมา แต่ให้ผนวกพื้นที่บริเวณผาแต้มและใกล้เคียงทั้งหมดเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ ต่อมากรมป่าไม้ได้พิจารณาว่าพื้นที่บริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่คนละส่วนและอยู่ห่างไกลกับอุทยานฯ แก่งตะนะ ตลอดจนมีอาณาเขตกว้างขวาง เกรงว่าอุทยานฯ แก่งตะนะจะดูแลไม่ทั่วถึง และเพื่อเป็นการสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลตามโครงการอีสานเขียวของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้ เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและการศึกษาหาความรู้ทางวิชาการ จึงได้มีประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๓๔ ให้ผาแต้มเป็นอุทยานแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ นับเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ ๗๔ ของประเทศไทย

■ ภาพเขียนกลุ่มที่ ๒ บริเวณผาแต้ม

■ เสาเฉลียง

อุทยานแห่งชาติผาแต้มมีพื้นที่ประมาณ ๓๔๐ ตารางกิโลเมตร หรือ ๒๑๒,๕๐๐ ไร่ อยู่ห่างจากตัวเมือง ๙๕ กิโลเมตร และห่างจากอำเภอโขงเจียม ๑๗ กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่อำเภอโขงเจียม อำเภอศรีเมืองใหม่ และอำเภอโพธิ์ไทร มีพื้นที่ติดกับประเทศลาวโดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นแบ่งพรมแดน ประกอบด้วยสภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์และสัตว์ป่านานาชนิด มีจุดเด่นที่สวยงามตามธรรมชาติมากมาย เช่น ผาชัน น้ำตกสร้อยสวรรค์ เสาเฉลียง ถ้ำปาฏิหาริย์ ภูนาทาม เป็นต้น

นอกจากนี้ยังได้มีการค้นพบภาพเขียนสีโบราณสมัยก่อนประวัติศาสตร์ อายุราว ๓,๐๐๐-๔,๐๐๐ ปี ที่บริเวณผาขาม ผาแต้ม ผาเจ๊ก และผาเมย กล่าวได้ว่าเป็นอุทยานแห่งชาติแห่งแรกในประเทศไทยที่มีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และเป็นอุทยานแห่งชาติที่มีพื้นที่ยาวที่สุด ทำให้สามารถมองเห็นทิวทัศน์ป่าเขาในฝั่งประเทศลาวได้เป็นอย่างดี เหมาะแก่การชมวิวพระอาทิตย์ขึ้นและตก

ภูมิศาสตร์

สภาพโดยทั่วไปของอุทยานแห่งชาติผาแต้มเป็นที่ราบสูงและเนินเขาชันที่มีลักษณะสูง ๆ ต่ำ ๆ สลับกันไปตามพื้นที่ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางธรณีวิทยาที่เกิดจากการแยกตัวของผิวโลก เทือกเขาแห่งนี้เป็นเทือกเขาเดียวกับเขาพนมดงรักหรือดงเร็กซึ่งมีเขาพระวิหารตั้งอยู่ ทางธรณีวิทยาเรียกชั้นหินของพื้นที่แห่งนี้ว่า "หน่วยภูพานและพระวิหาร" เป็นภูเขาหินทราย มีที่ราบอยู่บ้างแถบริมห้วยและตามแนวแม่น้ำโขง ในส่วนของพื้นที่ราบสูงแต่ละแห่งนี้มีเนื้อที่ประมาณ ๘๐๐-๑,๓๐๐ ไร่ และห่างจากลำน้ำประมาณ ๑-๒ กิโลเมตร จะเป็นหน้าผาสูงชัน พื้นที่ทั่วไปเป็นหินทราย มีลานหินกระจัดกระจายทั่วพื้นที่ ดินที่พบในแถบที่ราบลุ่มเป็นดินร่วนปนทรายและดินเหนียว แถบริมแม่น้ำมีตะกอนและฮิวมัสมาก ส่วนบริเวณที่ราบสูงเป็นพวกดินทรายและดินลูกรัง เป็นต้นกำเนิดลำห้วยน้อยใหญ่มากมาย (ภาษาท้องถิ่นเรียกลำห้วยว่า "แซ") ที่สำคัญ ได้แก่ ห้วยใหญ่ ห้วยสร้อย ห้วยแหละหลอย ห้วยพอก ฯลฯ ซึ่งลำห้วยต่าง ๆ เหล่านี้ส่วนใหญ่จะไหลลงสู่แม่น้ำโขง

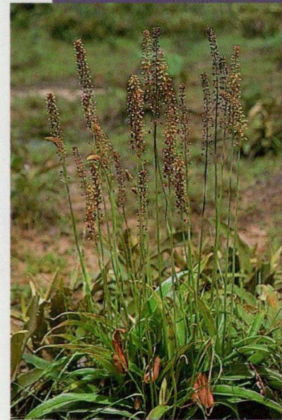
สภาพอากาศจะแบ่งออกเป็นฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนกันยายน ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม อุณหภูมิในแต่ละฤดูแตกต่างกันอย่างมาก ฤดูฝนจะมีพายุฝนฟ้าคะนองอยู่บ่อย ๆ ในฤดูหนาวอากาศเย็นอย่างแห้งแล้ง ความชื้นในอากาศมีน้อย ในฤดูร้อนอากาศร้อนมาก

สภาพป่าโดยทั่วไปเป็นป่าเต็งรัง ตามพื้นที่ที่มีหินโผล่จะมีลักษณะเป็นป่าโปร่ง ต้นไม้แคระแกร็น มีความสวยงามตามธรรมชาติ พันธุ์ไม้ที่สำคัญ ได้แก่ เต็ง รัง เหียง ประดู่ และเหมือด ไม้พื้นล่างเป็นพวกไผ่ป่า หญ้าต่าง ๆ ข่อยหิน และไม้ล้มลุกที่ออกดอกตามซอกลานหินทั่วไป เช่น หยาดน้ำค้าง แดงอุบล เอนอ้า เหลืองพิสมร ตลอดจนไม้ดอกที่ขึ้นกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ เช่น ดุสิตา สร้อยสุวรรณ ทิพเกสร กระดุมเงิน สภาพป่าจะเปลี่ยนเป็นป่าดิบแล้งในบริเวณที่ราบลุ่มแถบริมห้วย หรือริมแม่น้ำ เนื่องจากมีความชุ่มชื้นพอประมาณตลอดปี พันธุ์ไม้ที่สำคัญ ได้แก่ ยาง กระบาก รกฟ้า ตะแบกเลือด ไม้พื้นล่างเป็นพวกไม้เถา ไม้เลื้อยต่าง ๆ นอกจากนี้ยังพบป่าสนสองใบที่ขึ้นเองตามธรรมชาติกระจัดกระจายในส่วนที่เป็นพื้นที่ราบบนภูต่าง ๆ ทั่วพื้นที่ ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคมเหมาะแก่การศึกษาพรรณไม้ เพราะป่าจะเปลี่ยนสีผลัดใบและมีไม้ใหญ่บางชนิดออกดอกผลิบาน เช่น รัง ตะแบกเลือด พุดผา และช้างน้าว หรือเหมย เป็นต้น

สัตว์ป่าประเภทเลี้ยงลูกด้วยนมขนาดใหญ่ยังไม่พบ แต่ขนาดเล็กลงมาที่พบโดยทั่วไป เช่น สุนัขจิ้งจอก กระต่ายป่า อีเก้ง ชะมด บ่าง ในฤดูแล้งเมื่อระดับน้ำในแม่น้ำโขงลดลงมาก มักจะพบเห็นสัตว์ประเภทหมูป่าและเลียงผาว่ายน้ำข้ามมาฝั่งไทยอยู่เสมอ ๆ ในลำน้ำโขงมีปลาน้ำจืดชนิดต่าง ๆ มากมาย ส่วนนกนานาชนิดที่พบเห็น เช่น นกขุนทอง นกยูง เหยี่ยว อีกา นกขุนแผน นกกระเต็น เป็นต้น

แผนที่อุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ • อุทยานแห่งชาติผาแต้ม

บ้านตามุย

บ้านกุ่ม

ไปอำเภอศรีเมืองใหม่

๒๑๓๔

เส้นทางท่องเที่ยวทางเรือ

สปป. ลาว

แม่น้ำโขง

ไปแก่งสะพือ

๒๒๒๒

โขงเจียม

ศูนย์ศิลปาชีพบ้านเวินบึก

อุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ

เขื่อนปากมูล

แม่น้ำมูล

ฐานศิลาจารึกพระเจ้าจิตรเสน

ชมรมอนุรักษ์ม้าพันธุ์พื้นเมือง
บ้านหนองชาด

๒๑๗

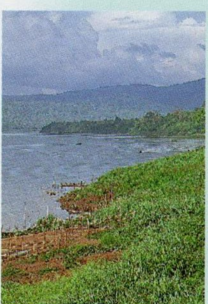
ไปแก่งสะพือ

เขื่อนสิรินธร

ช่องเม็ก

ไปเมืองปากเซ ประมาณ ๕๐ กิโลเมตร

ในช่วงปลายฤดูฝนถึงฤดูหนาวราวเดือนกันยายนถึงเดือนธันวาคม จะเป็นช่วงที่พรรณไม้นานาชนิดออกดอกบานสะพรั่ง ไม่ว่าจะเป็นไม้ใหญ่ (เช่น กะอาม รักป่า ตั้งตู่น เดือยไก่ เป็นต้น) ไม้พุ่ม (เช่น หัวไกโอก หรือขี้อ้นแดง หูเสือ ข่อยหิน พุดทุ่ง โครงเครงขี้นก เป็นต้น) ไม้เถาไม้เลื้อย (เช่น น้ำเต้าลม หม้อข้าวหม้อแกงลิง เป็นต้น) กล้วยไม้ (เช่น เอื้องนวลจันทร์ เอื้องแดงอุบล เอื้องม้าวิ่ง สิงโตสมอหิน เป็นต้น) และโดยเฉพาะไม้ล้มลุกที่ออกดอกเป็นทุ่งอย่างงดงาม เช่น ดุสิตา สร้อยสุวรรณา ทิพเกสร หรือนกน้อย หญ้าบัว กระดุมเงิน หงอนนาค ส้มเช้า หญ้าไฟตะกาด หรือปัดน้ำ หยาดน้ำค้าง เทียนน้อย เทียนดอย หญ้ารากหอม ดาวกระจาย หรือดาวดิน เกล็ดหอย เป็นต้น ซึ่งไม้ล้มลุกเหล่านี้มีกระจัดกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ โดยพบตามบริเวณลานหินลานดินที่ชื้นแฉะ มีน้ำขัง หรือมีน้ำไหลผ่าน นอกจากนี้ยังพบป่าสนสองใบขึ้นกระจายอยู่ทั่วไปตามพื้นที่ราบบนภูต่าง ๆ โดยเฉพาะบนภูนาทามและภูจ้อมก้อมที่มีอยู่เป็นดงหนาแน่น ทั้ง ๆ ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ ๕๐๐ เมตรเท่านั้น

ผาแต้ม

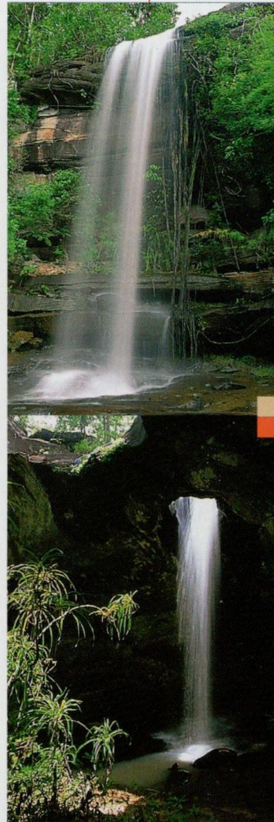
หน้าผาสูงสวยงาม บริเวณหน้าผาปรากฏหลักฐานและร่องรอยทางโบราณคดีของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ได้แก่ “ภาพเขียนสี” มีอายุราว ๓,๐๐๐-๔,๐๐๐ ปี เป็นภาพที่ถูกเขียนโดยสีฝุ่นที่มีสีแดงเป็นส่วนใหญ่ มีสีดำเพียงเล็กน้อย ซึ่งส่วนใหญ่มักพบกระจัดกระจายอยู่ตามแนวหน้าหินผาริมโขง ได้แก่ โหง่นแต้ม ถ้ำฝ่ามือแดง ผาเจ๊ก ผาเมย ผาขาม และโดยเฉพาะที่ผาแต้มมีภาพเขียนมากมายกว่า ๓๐๐ ภาพ เรียงรายตามความยาวของหน้าผาติดต่อกันราว ๑๘๐ เมตร เป็นรูปภาพปลาบึก ช้าง ผู้ชาย ผู้หญิง ก้างปลา (คล้ายภาพเอ็กซเรย์) ตุ้ม (เครื่องมือจับปลา) ฝ่ามือ รวมทั้งลายเส้นรูปสามเหลี่ยมและรูปทรงขนาน นอกจากนี้ยังมีการค้นพบ “โลงศพ” ของมนุษย์อยู่ภายในซอกหินบนภูโลง เป็นโลงศพที่ทำจากไม้ ส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในสภาพดี เพราะไม่ถูกแดดถูกฝน สันนิษฐานว่าเป็นของมนุษย์ในสมัยก่อน ส่วนกระดูกและสิ่งของภายในโลงได้หายไปก่อนที่จะถูกค้นพบ

เสาเฉลียง

ลักษณะคล้ายดอกเห็ด มีจุดกำเนิดและวิวัฒนาการมาจากหินทราย ๒ ยุค คือ หินทรายยุคไดโนเสาร์ (Jurassic Period) มีอายุประมาณ ๑๘๐ ล้านปี และหินทรายยุคครีเตเชียส (Cretacecus Period) เกิดจากการกัดเซาะของน้ำ ลม และแสงแดดต่อเนื่องเป็นเวลาหลายล้านปีประกอบกับการเปลี่ยนแปลง (ยุบและยกตัว) ของเปลือกโลก และในขณะเดียวกันตะกอนของเนินหินทรายที่เหลือจากการชะล้างพังทลายก็เริ่มแข็งตัวขึ้นโดยลำดับ ซึ่งเรียกว่า “ขบวนการสึกกร่อนและต้านทานทางธรรมชาติ” ส่วนต้นของเสาหินมีวิวัฒนาการมาจากการสะสมตะกอนของหินทรายในยุคไดโนเสาร์ โดยในยุคนั้นสภาพลมฟ้าอากาศไม่ค่อยเอื้ออำนวยต่อความแข็งและยึดตัวของเม็ดหินทราย ยุคถัดมาคือหินทรายยุคครีเตเชียส อันเป็นหินที่ทับอยู่ส่วนบน

ซึ่งแข็งแรงทนต่อการสึกกร่อนได้ดีกว่าส่วนที่เป็นเสาหินท่อนล่าง ดังนั้นเมื่อถูกกัดกร่อนทีละเล็กละน้อยนาน ๆ เข้า ส่วนต้นของเสาหินจึงมีลักษณะสูงชะลูดคล้ายโคนเห็ด แต่หินส่วนที่ทับ หรือเกยทับอยู่ข้างบนจะไม่ติดเป็นเนื้อเดียวกับเสาหิน เพราะเกิดต่างยุคและต่างเงื่อนไขของสภาพแวดล้อม เป็นผลให้สามารถคงรูปใกล้เคียงสภาพเดิม ซึ่งมีลักษณะเป็นก้อนหินขนาดใหญ่ยื่นคลุมเลยส่วนที่เป็นต้นเสาหินออกไปคล้ายดอกเห็ด นับเป็นประติมากรรมทางธรรมชาติชิ้นเอกร่วมกันของหินทรายทั้ง ๒ ชุด ซึ่งก่อให้เกิดเสาหินกระจายอยู่มากกว่า ๑๐ แห่ง โดยเฉพาะบริเวณภูกระบอ มีอยู่มากมายคล้ายสวนหิน ชาวท้องถิ่นเรียกเสาหินที่คล้ายดอกเห็ดนี้ว่า “เสาเฉลียง” ซึ่งแผลงมาจากคำว่า “สะเลียง” เป็นภาษาส่วยที่หมายถึง “เสาหิน”

ลักษณะก้อนหินแต่ละก้อนมีรูปร่างแปลกตาตามจินตนาการของแต่ละคน อันเกิดจากธรรมชาติที่ใช้เวลานับล้านปีเป็นผู้สร้างสรรค์ขึ้นมา เช่น หินเต่าชมจันทร์ มีรูปร่างคล้ายเต่ากำลังแหงนหน้ามองฟ้า หินโยคี น้ำหนักประมาณ ๕๐ ตัน แต่สามารถโยกได้ด้วยคนเพียงคนเดียว เป็นต้น

■ น้ำตกสร้อยสวรรค์

■ น้ำตกแสงจันทร์

น้ำตกสร้อยสวรรค์

มีทางรถเข้าถึง เป็นน้ำตกที่สวยงามมาก เกิดจากลำธาร ๒ สาย คือ ห้วยสร้อยและห้วยไผ่ ไหลตกลงมาบรรจบกันจากหน้าผาคนละด้าน ห้วยไผ่ไหลจากหน้าผาตัดชัน ๙๐ องศา สูงราว ๕๐-๖๐ เมตร ส่วนห้วยสร้อยไหลมาทางทิศใต้แล้วเทลาดลงมาตามช่องเขาที่เป็นหน้าผากว้างไม่ต่ำกว่า ๓๐ เมตร มี ๒ ชั้น มีแอ่งน้ำที่สามารถลงเล่นน้ำได้ โดยจะไหลมารวมกันตอนปลาย (คล้ายสายสร้อย) ก่อนไหลลงสู่ลำน้ำโขง

น้ำตกแสงจันทร์ หรือน้ำตกลงรู

ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของบ้านนาเมือง ห่างจากทางหลวงหมายเลข ๒๑๑๒ ที่บ้านนาโพธิ์กลาง ประมาณ ๑๔ กิโลเมตร รถยนต์เข้าถึง เป็นน้ำตกขนาดเล็ก เกิดจากลำห้วยท่าลั้งไหลไปตามพลาญหินที่เป็นร่องน้ำเล็ก ๆ แล้วไหลลอดผ่านหน้าผาที่มีลักษณะเป็นรู อันเกิดจากแรงกัดเซาะของสายน้ำ บ้างก็เรียกว่า “น้ำตกลำรู” มีน้ำมากในช่วงเดือนกันยายนถึงเดือนกุมภาพันธ์

น้ำตกทุ่งนาเมือง

มีทางรถเข้าถึง เป็นน้ำตกที่ไหลลดหลั่นลงมาเป็นชั้นเล็กชั้นน้อย พอถึงปลายผาตัดชัน ๙๐ องศา สายน้ำก็จะตกลงสู่เหวลึกราว ๒๕-๓๐ เมตร ซึ่งเบื้องล่างจะมีก้อนหินที่ถล่มทลายจากเพิงผาหิน ก่อนไหลลงสู่ลำน้ำโขง

น้ำตกห้วยพอก

มีทางรถเข้าถึงแต่ต้องใช้รถขับเคลื่อนสี่ล้อ แต่ถ้าเดินเท้าจะดีกว่า ระยะทางประมาณ ๙.๔ กิโลเมตร โดยเริ่มต้นเดินเท้าจากวัดถ้ำปาฏิหาริย์ ซึ่งจะได้พบน้ำตก พรรณไม้ เสาเฉลียง ก้อนหินมหัศจรรย์ และหลักฐานร่องรอยทางโบราณคดี เป็นน้ำตกขนาดกลางไหลลดหลั่นลงมาตามชั้นเชิงผา ๓-๔ ชั้น ก่อนไหลผ่านป่าดิบแล้งลงสู่ลำน้ำโขง

นอกจากนี้ก็มีน้ำตกกรีด น้ำตกซะปัน น้ำตกห้วยนาเมืองใหญ่ น้ำตกกวงโตน และน้ำตกซ้อย

■ ชมพระอาทิตย์ขึ้นบริเวณผาชนะได
■ การประชาสัมพันธ์ประกอบการแสดงก่อนเข้าสู่ลานหินที่ผาแต้ม

ชมพระอาทิตย์ขึ้นก่อนใคร

ผาชนะไดเป็นจุดชมพระอาทิตย์ขึ้นแห่งแรกของประเทศไทย เพราะเป็นพื้นที่ที่อยู่ทางตะวันออกสุดของประเทศไทย พระอาทิตย์ขึ้นเวลาประมาณ ๐๕.๓๐ นาฬิกา และตามแนวหน้าผาบนภูเขาที่ทอดยาวขนานไปตามลำน้ำโขงนับเป็นจุดชมวิวทิวทัศน์ที่สามารถมองเห็นลำน้ำโขงและภูเขาสูงทะมึนสลับซับซ้อนที่ปกคลุมไปด้วยป่าเขียวขจีของฝั่งลาวได้ รวมทั้งเป็นจุดชมทะเลหมอกที่สวยงามแห่งหนึ่งของเมืองไทยในช่วงเดือนกันยายนถึงเดือนธันวาคม

เส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ

๑. น้ำตกสร้อยสวรรค์-ผาแต้ม เป็นเส้นทางเดินป่าแบบเช้าไปเย็นกลับ ใช้เวลาประมาณ ๗-๘ ชั่วโมง ผ่านผาเจ๊ก ผาเมย ผานางพิม ผาหมอนน้อย ผาหมอน และผาแต้ม

๒. น้ำตกลงรู-น้ำตกสร้อยสวรรค์ เป็นเส้นทางเดินป่าแบบเช้าไปเย็นกลับ ใช้เวลาประมาณ ๗-๘ ชั่วโมง โดยเริ่มเดินจากน้ำตกลงรู หรือน้ำตกแสงจันทร์ไปชั่วครู่ ก่อนนั่งเรือพายข้ามลำห้วยใหญ่ไปฝั่งตรงข้าม แล้วเดินผ่านภูห้วยสูง ภูจานปก ภูผาสร้อย และน้ำตกสร้อยสวรรค์

๓. น้ำตกทุ่งนาเมือง-น้ำตกห้วยพอก-วัดถ้ำปาฏิหาริย์ เป็นเส้นทางเดินป่า ๒ วัน ๑ คืน โดยเริ่มเดินจากน้ำตกทุ่งนาเมือง ผ่านหมู่บ้านทุ่งนาเมือง ถ้ำพระสูง ผาเห็ดหิน น้ำตกทุ่งนาเมืองใหญ่ ผาหินฝน หินโยก ผาแดง เนินสนสองใบ ภูจ้อมก้อม ผาชนะได และตั้งแคมป์พักแรมที่น้ำตกห้วยพอก ผ่านเนินสนสองใบ โห่งนแต้ม เสาเฉลียงคู่ พลาญหินถ้ำ น้ำตกซะปัน หินเต่าชมจันทร์ น้ำตกกรีด และวัดถ้ำปาฏิหาริย์ ระยะทางประมาณ ๙.๔ กิโลเมตร

๔. น้ำตกทุ่งนาเมือง-น้ำตกห้วยพอก-บ้านปากลา-บ้านคันท่าเกวียน เป็นเส้นทางเดินป่า ๒ วัน ๑ คืน การเดินทางในวันแรกจะเหมือนกับวันแรกของเส้นทางเดินป่าสายที่ ๓ แต่ต่างกันในวันที่สองซึ่งจะเดินจากน้ำตกห้วยพอกสู่หมู่บ้านปากลามีระยะทางประมาณ ๕-๖ กิโลเมตร ผ่านผากำปั่น ผาหินแตก น้ำตกกวงโตน ถ้ำฝ่ามือแดง และหมู่บ้านปากลา จากนั้นนั่งเรือหางยาวสู่หมู่บ้านคันท่าเกวียน ใช้เวลาประมาณ ๓๐ นาที

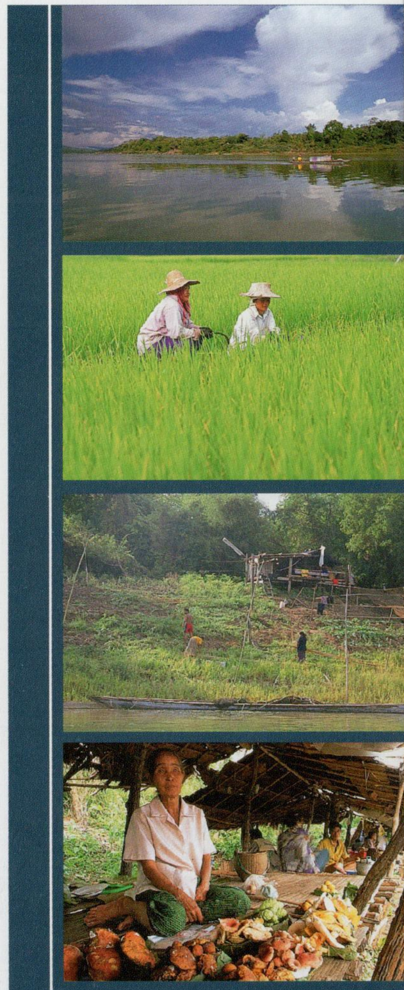
๕. วัดถ้ำปาฏิหาริย์-น้ำตกห้วยพอก-บ้านปากลา-บ้านคันท่าเกวียน เป็นเส้นทางเดินป่า ๒ วัน ๑ คืน การเดินทางในวันแรกจะเหมือนกับวันที่สองของเส้นทางเดินป่าสายที่ ๓ เพียงแต่เดินสวนทางกลับกัน และในวันที่สองของเส้นทางสายนี้ก็จะเหมือนกับวันที่สองของเส้นทางเดินป่าสายที่ ๔

โขงเจียม จุดบรรจบของสายน้ำ ธรรมชาติ และวัฒนธรรม

จุดที่แม่น้ำมูล แม่น้ำสายหลักของภาคอีสานไหลมาบรรจบกับแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นแม่น้ำนานาชาติที่ไหลมาจากภาคตะวันตกของประเทศจีน และเป็นจุดที่แม่น้ำโขงไหลออกจากประเทศไทยเข้าไปในประเทศลาวก่อนผ่านประเทศกัมพูชา และไหลลงทะเลที่ประเทศเวียดนามตามลำดับ ทางด้านทิศเหนือของโขงเจียมคืออุทยานแห่งชาติผาแต้ม มีพื้นที่ประมาณ ๓๔๐ ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมผืนป่าและเทือกเขาเลียบกับแม่น้ำโขงเป็นแนวยาว ทางด้านทิศใต้และทิศตะวันตกติดกับอุทยานแก่งชาติแห่งตะนะ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ผืนป่าและแนวเขา ๒ ฝั่งแม่น้ำมูล ประมาณ ๘๐ ตารางกิโลเมตร

โขงเจียมจึงเป็นบริเวณที่มีความหลากหลายทางธรรมชาติที่น่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นสายน้ำ แก่งหิน ป่าไม้ น้ำตก พลาญหิน เสาเฉลียง เพิงผา และสภาพทางธรรมชาติอื่น ๆ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่

เหนือฝั่งแม่น้ำมูลใกล้กับจุดบรรจบแม่น้ำโขง คือบริเวณที่มีการค้นพบร่องรอยอาณาจักรเจนละ ซึ่งเป็นอาณาจักรขอมโบราณยุคต้น ๆ ที่มีอายุเก่าที่สุด สิ่งซึ่งค้นพบ ได้แก่ศิลาจารึกพระเจ้าจิตรเสน ที่ปากลำโดมน้อยบริเวณเหนือเขื่อนปากมูล หลักฐานชิ้นนี้ทำให้มีข้อสันนิษฐานว่า โขงเจียมอาจจะเป็นจุดเริ่มต้นของอารยธรรมขอมที่ไหลบ่าเข้าสู่ดินแดนภาคอีสานตามลุ่มแม่น้ำมูล

แหล่งศึกษาวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสาน

ในบริเวณพื้นที่โขงเจียมยังมีหมู่บ้านหลายแห่งที่ยังดำรงเอกลักษณ์ทางวิถีชีวิตและวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสานที่น่าศึกษา เช่น หมู่บ้านเวินบึก ซึ่งตั้งอยู่บริเวณที่แม่น้ำโขงไหลออกจากประเทศไทย ยังคงใช้ภาษาบลูซึ่งเป็นชนเผ่าดั้งเดิมในถิ่นแถบนี้ หมู่บ้านตามุย ที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขงเบื้องล่างของผาแต้มมีการทำเครื่องจักสานฝีมือประณีต ที่ดอนตะนะมีการทำประมงโดยใช้อุปกรณ์แบบพื้นบ้านดั้งเดิมที่เรียกว่า "ตุ้ม" ซึ่งมีลักษณะคล้ายภาพเขียนสียุคก่อนประวัติศาสตร์ที่ผาแต้ม

จุดแวะพักก่อนการท่องเที่ยวในอินโดจีน

ห่างจากโขงเจียมไปทางใต้ประมาณ ๒๐ กิโลเมตรคือด่านชายแดนช่องเม็ก จุดผ่านแดนสากลไปสู่เมืองปากเซแห่งแขวงจำปาสัก ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของประเทศลาว และด้วยความพร้อมในด้านการท่องเที่ยวของโขงเจียม ไม่ว่าจะเป็นการเดินทาง

ที่พักและร้านอาหาร โขงเจียมจึงเป็นจุดเหมาะสมที่จะแวะพักผ่อนก่อนหรือหลังการท่องเที่ยวในประเทศลาว

ด้วยความหลากหลายดังกล่าวนี้ผู้มาเยือนจึงมีทางเลือกมากมายที่จะสัมผัสโขงเจียม เช่น ศึกษาอารยธรรมยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่ผาแต้ม เดินป่าล่องลำน้ำโขงที่ป่าดงนาทาม อุทยานแห่งชาติผาแต้ม ล่องเรือตามลำน้ำโขงระหว่างโขงเจียมกับบ้านตามุย ล่องเรือตามลำน้ำมูลระหว่างโขงเจียมกับดอนตะนะ ขี่ม้าชมธรรมชาติที่อุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ เป็นต้น

ฤดูกาลท่องเที่ยวที่โขงเจียม

เมื่อฤดูหนาวเข้ามาเยือน เดือนพฤศจิกายนเป็นต้นไป ดอกหญ้าและกล้วยไม้ป่าจะเบ่งบาน น้ำตกมีน้ำมาก แม่น้ำโขงจะลดความเชี่ยวกราก เป็นช่วงเวลาที่เหมาะแก่การท่องเที่ยวน้ำตก เดินป่า และล่องเรือ

ฤดูแล้งเข้ามาเยือน เดือนกุมภาพันธ์เป็นต้นไป ไม้ป่าจะผลัดใบให้สีสันในลักษณะป่าเปลี่ยนสี ไม้ใหญ่และไม้แคระบางชนิดจะผลิดอก สายน้ำจะสงบใส มองเห็นเกาะแก่งหินลักษณะแปลกตา เป็นช่วงเวลาที่เหมาะแก่การล่องเรือในทุก ๆ จุด

ฤดูฝนเข้ามาเยือน เดือนมิถุนายนเป็นต้นไป สายน้ำจะมีระดับสูงและเชี่ยวกราก ไม่เหมาะในการท่องเที่ยวทางเรือ

แม่น้ำสองสี หรือดอนด้านปากแม่น้ำมูล

อยู่ในเขตบ้านเวินบึก นั่งเรือจากตัวอำเภอโขงเจียมไปประมาณ ๕ นาที เป็นบริเวณที่แม่น้ำ ๒ สายมาบรรจบกัน คือ แม่น้ำโขงซึ่งมีสีปูนและแม่น้ำมูลซึ่งมีสีคราม อยู่ห่างจากตัวจังหวัด ๘๔ กิโลเมตร จุดที่สามารถมองเห็นแม่น้ำสองสีได้อย่างชัดเจน คือบริเวณตลาดริมตลิ่งแม่น้ำมูล แม่น้ำโขง หน้าวัดโขงเจียม และบริเวณส่วนของหมู่บ้านห้วยหมาก ในเดือนเมษายนจะเป็นเดือนที่เห็นความแตกต่างของสีน้ำได้ชัดเจนที่สุด นอกจากนี้แล้วบริเวณใกล้เคียงยังมีบริการเรือล่องชมทัศนียภาพสองฝั่งแม่น้ำ หรือซื้อของที่ระลึกที่ตลาดหมู่บ้านในฝั่งลาวได้อีกด้วย

วิถีชีวิตสองฟากฝั่งแม่น้ำมูลและแม่น้ำโขง

ล่องเรือชมธรรมชาติริมลำน้ำโขง

ธรรมชาติสองฟากฝั่งลำน้ำโขงยังมีหลากหลายให้เลือกชมอยู่มากมาย เช่น วิถีชีวิตของชาวบ้านริมน้ำ การทำประมง ทิวทัศน์ธรรมชาติทั้งฝั่งไทยและลาว หรือสายน้ำโขงที่ยังคงความงดงามตามธรรมชาติก็สามารถล่องเรือชมได้โดยมีบริการหลายรูปแบบ ดังนี้

-ล่องเรือจากบริเวณแพอาหารอารยาไปสิ้นสุดที่หาดวิจิตรบริเวณผาแต้ม ระยะเวลาไปกลับ ๒ ชั่วโมง อัตราค่าบริการลำละ ๒,๐๐๐ บาท ราคาเช่าเหมาทั้งวัน ๕,๐๐๐ บาท เรือ ๑ ลำ สามารถบรรทุกผู้โดยสารได้ไม่เกิน ๘๐ คน บนเรือมีอุปกรณ์ช่วยชีวิต เช่น เสื้อชูชีพและห่วงยางอย่างครบครัน นอกจากนี้ยังมีอาหารให้บริการอีกด้วย เปิดบริการตั้งแต่เวลา ๐๙.๐๐-๑๘.๐๐ นาฬิกา แต่ควรจองล่วงหน้าที่โทรศัพท์ (๐๔๕) ๓๕-๑๐๑๕ หรือ

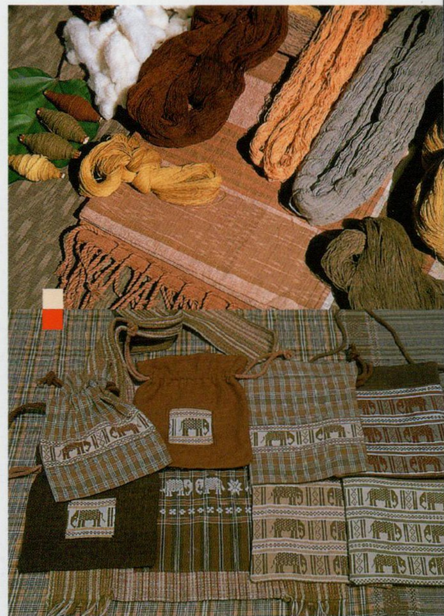
ติดต่อคุณตุ๊กตา ใจดี โทรศัพท์ (๐๑) ๙๖๗-๓๔๘๗ ในช่วงหน้าน้ำระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนสิงหาคมงดให้บริการ

-เรือหางยาวให้บริการนำเที่ยวล่องลำน้ำโขง-ลำน้ำมูล เพื่อชมแม่น้ำสองสี และข้ามฟากไปฝั่งลาว ให้บริการอยู่บริเวณบ้านริมโขงรีสอร์ท อำเภอโขงเจียม อัตราค่าบริการเที่ยวละ ๒๐๐ บาท เรือ ๑ ลำ บรรทุกผู้โดยสารได้ไม่เกิน ๑๐ คน

-ล่องเรือชมแม่น้ำสองสี แก่งตะนะ บ้านเวินบึก ชมทัศนียภาพความมหัศจรรย์ของแก่งหินและวิถีชีวิตของชาวบ้านริมแม่น้ำมูลและแม่น้ำโขง ใช้เวลาประมาณชั่วโมงครึ่ง อัตราค่าบริการ ๒๐๐-๔๐๐ บาท ต่อคน หรือจะเลือกล่องเรือไปผาแต้ม ชมภาพเขียน ๔,๐๐๐ ปีก่อนประวัติศาสตร์และชมทิวทัศน์สองฝั่งแม่น้ำโขงไทย-ลาว ระยะเวลาประมาณ ๓ ชั่วโมงครึ่ง อัตราค่าบริการ ๔๐๐-๗๐๐ บาท สอบถามรายละเอียดได้ที่โรงแรมเฟลิกซ์ ทอแสงโขงเจียม โทรศัพท์ (๐๔๕) ๓๕-๑๑๗๔-๖, ๓๕-๑๑๗๘

-ล่องเรือตามลำน้ำโขง ในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายนสามารถล่องเรือตามลำน้ำโขงเพื่อชมทิวทัศน์สองฟากฝั่งของไทยและลาวได้ โดยเริ่มล่องจากหมู่บ้านปากลาจนถึงหมู่บ้านคันท่าเกวียน ใช้เวลาประมาณ ๓๐ นาที

-ปากมูลถึงแก่งตะนะ เป็นเส้นทางล่องเรือตามลำน้ำมูลจากหน้าที่ว่าการอำเภอโขงเจียม บริเวณแม่น้ำมูลบรรจบลงแม่น้ำโขง จุดกล่าวขานของคำว่า “โขงสีปูน มูลสีคราม” หรือแม่น้ำสองสี จนถึงดอนตะนะ ระยะทางประมาณ ๖ กิโลเมตร ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้ชื่นชมทัศนียภาพสองฝั่งแม่น้ำและการทำประมง

สีสันของเส้นด้ายที่บ้านกุ่ม

สินค้าบางส่วนที่วางขายที่อุทยานฯ ผาแต้ม

ชุมชนหัตถกรรม

ชุมชนบ้านกุ่ม ชุมชนเกษตรกรรมที่มีความหลากหลาย ส่วนใหญ่จะทำการเกษตรตามฤดูกาล เช่น ปลูกข้าวในฤดูฝน หลังจากนั้นก็ปลูกพืชผักจำพวกถั่ว ข้าวโพด มัน และทำการประมงซึ่งสามารถทำได้ตลอดปี เป็นชุมชนที่ยังคงดำรงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ยังคงมีการแลกเปลี่ยนผลิตผลที่ได้ซึ่งกันและกัน สำหรับการทอผ้าในอดีตเป็นการใช้เวลาว่างหลังการทำงานตามปกติ หรือการทอเพื่อนำมาใช้สอย ปัจจุบันการทอผ้าของชุมชนนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการส่งเสริมชุมชนของอุทยานแห่งชาติผาแต้ม เพื่อเสริมรายได้ให้กับชาวบ้านและชุมชน โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการประมาณ ๑๕ หลังคาเรือน ผ้าที่ทอคือผ้าฝ้าย นำมาย้อมสีจากธรรมชาติ

การทอผ้าเป็นงานฝีมือที่ต้องอาศัยการเรียนรู้ที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ประกอบกับความสามารถพิเศษ อิทธิพลสิ่งแวดล้อม ความคิดสร้างสรรค์ ปรับปรุงให้เกิดลวดลายใหม่ ๆ สวยงามและไม่ซ้ำแบบใคร โดยอาศัยการผสมผสานระหว่างลายเก่ากับลายใหม่ที่คิดประดิษฐ์ขึ้นเอง หรือนำลายเก่ามาสลับกันทำให้เกิดลายใหม่ เช่น ลายที่เกิดจากความคุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น ลายหมากบก (กระบก หรือจะบก) ลายเนื้อไม้ ลายเม็ดแตง ลายเขี้ยวปลา หรือกระทั่งลายที่เกิด

จากอิทธิพลความเชื่อทางศาสนา เช่น ลายหน้าบันโบสถ์ ใบระกา คันทวย หอปราสาท และลายนาค เป็นต้น ลักษณะการทอผ้าแบ่งเป็น ๓ ประเภท คือ

-การทอผ้าด้วยเส้นไหม เรียกว่าผ้าไหม ทอจากเส้นไหม ซึ่งได้จากตัวไหมที่เลี้ยงไว้ในแต่ละครัวเรือน โดยมีลักษณะการทอแยกได้เป็น ๒ แบบ คือ ผ้าไหมมัดหมี่ มีลวดลายละเอียดลออ มีสีสันสวยงาม ราคาขึ้นอยู่กับความยากง่ายของลักษณะการทอ ผ้าไหมสีพื้น คือการทอสีเดียวกันตลอดทั้งผืน ราคาจึงถูกกว่า

-การทอผ้าฝ้าย ทอจากเส้นด้ายฝ้าย ซึ่งผลิตเองหรือซื้อเส้นด้ายสำเร็จจากท้องตลาด ลักษณะการทอ คือ การทอผ้าฝ้ายลายขิดและการทอผ้าฝ้ายสีพื้น

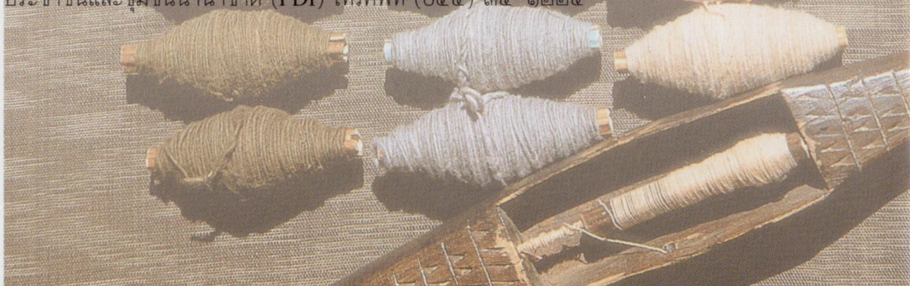
-การทอผ้าด้วยเส้นไหมโทเร เป็นเส้นไหมที่ผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ มีสีต่าง ๆ ให้เลือกตามความต้องการ มีทั้งแบบสีพื้นและลายมัดหมี่ คุณภาพค่อนข้างต่ำกว่าผ้าไหมและผ้าฝ้ายจึงมีราคาถูก

การย้อมสีของผ้ายังคงใช้สีจากธรรมชาติในการย้อม อันเป็นลักษณะเด่นของผ้าจากถิ่นนี้ เพราะมีความเชื่อกันว่า สีวิทยาศาสตร์ หรือสีสังเคราะห์มักจะให้สีที่ไม่ค่อยสดใส เวลาใช้ไปนาน ๆ สีจะจืดซีด สู้ย้อมจากธรรมชาติแบบกรรมวิธีโบราณไม่ได้ สีต่าง ๆ ที่ได้จากจากธรรมชาติ ได้แก่ สีแดงจากครั่ง สีครามจากต้นคราม สีเหลืองจากแก่นขนุน สีเขียวจากเปลือกสมอและใบหูกวาง สีม่วงจากลูกหว้า สีชมพูจากต้นฝาง สีดำจากเปลือกสมอและลูกมะเกลือ สีเหลืองจากขมิ้นชัน

ชุมชนบ้านท่าล้ง ชาวบลู (บรู) เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลมอญ-เขมร เช่นเดียวกับชาวกวย แต่เรียกชื่อต่างกันตามสภาพภูมิประเทศ ชาวบลูอาศัยอยู่ใกล้ภูเขาจึงเรียกตัวเองว่า “บลู” ซึ่งภาษากวยแปลว่าภูเขา อาศัยอยู่ ๓ หมู่บ้าน คือ บ้านเวินบึก บ้านท่าล้ง บ้านหินคก ในเขตอำเภอโขงเจียม เป็นกลุ่มจักสานกระติบข้าวสานด้วยไม้ไผ่ ที่มีสืบทอดต่อกันมานานจนถึงปัจจุบัน

หมู่บ้านหัตถกรรมเวินบึก ตั้งอยู่ในเขตอำเภอโขงเจียม เป็นจุดที่แม่น้ำโขงไหลออกจากประเทศไทย และเป็นบริเวณที่เห็นพระอาทิตย์ขึ้นก่อนใคร หมู่บ้านนี้ทอผ้าไหมมัดหมี่ส่งให้กับร้านค้าจิตรลดา โดยได้รับการส่งเสริมการทอผ้าจากโครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านเวินบึกในพระบรมราชินูปถัมภ์ และยังมีหมู่บ้านเข้าร่วมโครงการอีก ๒ แห่ง คือ บ้านห้วยหมากใต้และบ้านท่าแพ

นอกจากนี้ บริเวณริมแม่น้ำโขงตั้งแต่หน้าสถานีตำรวจภูธร อำเภอโขงเจียม ไปจนถึงบ้านริมโขงรีสอร์ท ยังมีร้านค้าชุมชนจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าฝ้าย ผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารและสมุนไพร เครื่องจักสาน เครื่องดื่ม เปิดบริการกับนักท่องเที่ยวทั่วไปตั้งแต่เวลา ๐๘.๓๐-๑๘.๐๐ นาฬิกา สอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับร้านค้าชุมชนได้ที่ศูนย์พัฒนาชุมชนผสมผสานผาแต้ม สถาบันพัฒนาประชาชนและชุมชนนานาชาติ (PDI) โทรศัพท์ (๐๔๕) ๓๕-๑๒๒๕

การเดินทาง

• **อุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ** อยู่ห่างจากอำเภอเมืองฯ ประมาณ ๙๐ กิโลเมตร สามารถเดินทางได้ ๒ เส้นทาง คือ

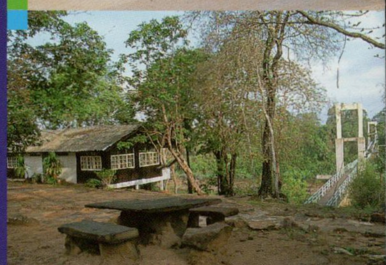
๑. จากอำเภอเมืองฯ ไปทางอำเภอวารินชำราบ-กิ่งอำเภอสว่างวีระวงศ์-อำเภอพิบูลมังสาหาร-อำเภอสิรินธร-สามแยกตลาดนิคม ๒ แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าสู่ทางหลวงหมายเลข ๒๑๗๓ ตรงเข้าทางหลวงหมายเลข ๒๒๙๖ เข้าสู่ที่ทำการอุทยานฯ

๒. จากอำเภอเมืองฯ ไปทางอำเภอพิบูลมังสาหาร โดยเลี้ยวซ้ายข้ามสะพานพิบูลมังสาหาร เลี้ยวขวาเข้าทางหลวงหมายเลข ๒๒๒๒ ก่อนถึงอำเภอโขงเจียม ๔ กิโลเมตร เลี้ยวขวาเข้าเขื่อนปากมูล ข้ามสันเขื่อน แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าสู่ที่ทำการอุทยานฯ

สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ

ในบริเวณที่ทำการอุทยานฯ มีบ้านพักบริการจำนวน ๔ หลัง ราคาหลังละ ๕๐๐-๙๐๐ บาท ต่อคืน มีลานกางเต็นท์ ๒ แห่ง รองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ ๕๐๐ คน (ไม่มีอุปกรณ์แค้มปิ้งบริการ) สนใจสอบถามรายละเอียดได้ที่ฝ่ายบริการบ้านพัก ส่วนอุทยานแห่งชาติ สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ โทรศัพท์ (๐๒) ๕๗๙-๗๒๒๓, ๕๗๙-๕๗๓๔ หรือที่ทำการอุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ ตู้ ปณ. ๖ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๒๒๐ โทรศัพท์ (๐๔๕) ๒๔-๙๘๐๒, ๔๔-๒๐๐๒

รถสามล้อเครื่องที่ตลาดอำเภอโขงเจียม

บ้านพักริมน้ำของอุทยานฯ แก่งตะนะ

• **อุทยานแห่งชาติผาแต้ม** อยู่ห่างจากตัวเมืองไปทางอำเภอโขงเจียม ระยะทางประมาณ ๘๐ กิโลเมตร แล้วเดินทางไปตามเส้นทางยุทธศาสตร์สายโขงเจียม-เขมราฐ ทางหลวงหมายเลข ๒๑๑๒ จนถึงกิโลเมตรที่ ๑๕ แล้วเลี้ยวขวาไปอีก ๕ กิโลเมตร จนถึงภูผาขาม ท้องที่บ้านหนองผือน้อย ตำบลห้วยไผ่ อำเภอโขงเจียม ที่ทำการอุทยานแห่งชาติผาแต้มตั้งอยู่ทางด้านขวามือ

สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ

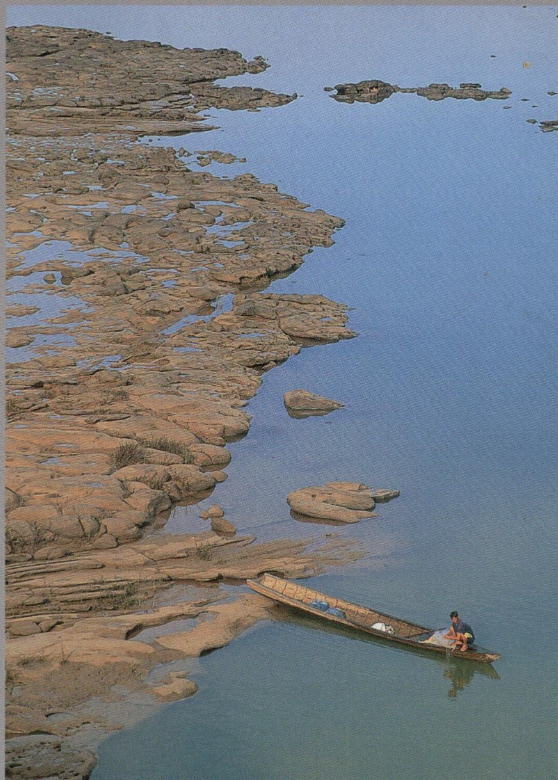
ติดต่อสอบถามข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่อุทยานแห่งชาติผาแต้ม ตู้ ปณ. ๕ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๒๒๐ โทรศัพท์ (๐๔๕) ๒๔๙-๗๘๐ หรือติดต่อที่ส่วนอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ เลขที่ ๖๑ ถนนพหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ (๐๒) ๕๗๙-๕๗๓๔, ๕๗๙-๗๒๒๓

สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกยังอยู่ในระหว่างการพัฒนา คงมีแต่สถานที่กางเต็นท์และห้องน้ำ ห้องสุขา

ร้านอาหารมีเฉพาะบริเวณผาแต้มและน้ำตกสร้อยสวรรค์ ผู้ที่สนใจจะเดินป่าต้องทำเรื่องติดต่อล่วงหน้าอย่างน้อย ๑๕-๓๐ วัน พร้อมระบุเวลา เส้นทาง และจำนวนคนในการเดินทางที่แน่นอน

อุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ อุทยานแห่งชาติผาแต้ม
อุบลราชธานี

จัดทำโดย

อนุสาร อ.ส.ท.
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
๔ ถนนราชดำเนินนอก แขวงวัดโสมนัส
เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐
โทรศัพท์ (๐๒) ๒๘๒-๑๒๗๓
โทรสาร (๐๒) ๒๘๒-๒๑๒๙

ข้อมูลและภาพโดย...เกรียงไกร เรือนแก้ว
สนับสนุนข้อมูลโดย...อุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ
และอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี
สำนักงาน ททท. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต ๒
จังหวัดอุบลราชธานี